

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION RIVOJLANISH VA BILIMLAR INTEGRATSIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI

Matrasulov Bahodir Erbutayevich

Guliston davlat universiteti,

“Buxgalteriya hisobi va moliya” kafedrası katta o'qituvchisi

ORCID 0009-0006-5517-3824, e-mail bahodirm@mail.ru,

businessangel07@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20812443>

Annotatsiya: Ushbu tezis O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlantirish jarayonlari, agrar sohada amalga oshirilayotgan islohotlar hamda ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasining zamonaviy tendensiyalarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda agrar sektorni modernizatsiya qilishning institutsional asoslari, davlat tomonidan qabul qilingan strategik hujjatlar hamda innovatsion salohiyatni oshirish mexanizmlari yoritilgan.

Shuningdek, ishda innovatsion iqtisodiyotning shakllanishi, davlat-xususiy sheriklikning o'rni, raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari hamda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirish istiqbollari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Statistik ma'lumotlar asosida qishloq xo'jaligida innovatsion faoliyatning hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari baholangan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda agrar sohani innovatsion rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud bo'lib, ushbu yo'nalishda inson kapitali, ilmiy-tadqiqot faoliyati va raqamli transformatsiya muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jaligi, innovatsiya, agrar islohotlar, raqamli texnologiyalar, davlat-xususiy sheriklik, organik dehqonchilik, ilmiy salohiyat, modernizatsiya.

Kirish

O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biri sifatida izchil modernizatsiya qilinmoqda. So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan institutsional va tarkibiy islohotlar agrar sektorni innovatsion rivojlantirish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish hamda resurslardan samarali foydalanishga yo'naltirilgan.

Xususan, davlat tomonidan qabul qilingan qator farmon va strategik hujjatlar qishloq xo'jaligida bilimga asoslangan iqtisodiyot modelini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayonda innovatsion salohiyatni oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va inson kapitalini rivojlantirish asosiy yo'nalishlar sifatida belgilangan.

Asosiy qism

1. Agrar sohada islohotlar va institutsional asoslar

O'zbekistonda qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilishda mulkiy islohotlar, klaster tizimi hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari muhim o'rin tutadi. 2021–2025-yillarga mo'ljallangan konsepsiya agrar ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini yangi bosqichga olib chiqishni maqsad qilgan.

Shuningdek, 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiya doirasida innovatsion ta'lim markazlarini tashkil etish, qo'shilgan qiymat zanjirini kengaytirish hamda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish vazifalari belgilangan.

2. Innovatsion salohiyat va iqtisodiy rivojlanish

Innovatsion salohiyat iqtisodiy o‘shishning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari (ITTKI) iqtisodiy taraqqiyotning drayveri hisoblanadi.

O‘zbekistonda esa innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun:

- ilmiy-tadqiqot institutlarining salohiyatini oshirish;
- davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish;
- raqamli texnologiyalarni joriy etish;
- agrokonsalting tizimini rivojlantirish kabi yo‘nalishlar ustuvor hisoblanadi.

Biroq, mavjud resurs cheklovlari, xususan suv va yer resurslarining taqchilligi innovatsion yondashuvlarni yanada dolzarb qiladi.

3. Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi

Bugungi kunda agrar sohada ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. O‘zbekiston tajribasida yangi navlar yaratish, seleksiya ishlari va agrotexnologiyalarni rivojlantirish bo‘yicha sezilarli natijalarga erishilgan.

Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra:

- ilmiy ishlanmalarga xarajatlar oshib bormoqda;
- innovatsiyalar soni yildan-yilga ko‘paymoqda;
- texnologik innovatsiyalar ulushi eng yuqori ko‘rsatkichni tashkil etadi.

Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalarni fermer xo‘jaliklari va tomorqa tizimiga keng joriy etish hali to‘liq shakllanmagan. Bu esa bilimlar transferi tizimini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

4. Raqamlashtirish va innovatsion boshqaruv

Qishloq xo‘jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Elektron platformalar orqali:

- yer ajratish jarayonlari;
- subsidiyalar berish;
- kreditlash tizimi;
- eksport-import sertifikatlari

kabi xizmatlar to‘liq raqamlashtirilgan.

Natijada ayrim jarayonlar bir necha oydan bir necha kungacha qisqartirilgan. Bu esa boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

5. Organik qishloq xo‘jaligi istiqbollari

Organik qishloq xo‘jaligi global miqyosda tez rivojlanayotgan yo‘nalishlardan biridir. O‘zbekistonda ham ushbu sohani rivojlantirish uchun salohiyat mavjud bo‘lsa-da, bir qator muammolar saqlanib qolmoqda:

- sertifikatlashtirish tizimining zaifligi;
- marketing infratuzilmasining yetarli emasligi;
- fermerlar bilim darajasining pastligi.

Shu bilan birga, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, o‘quv dasturlarini kengaytirish va eksport imkoniyatlarini oshirish orqali ushbu yo‘nalishni rivojlantirish mumkin.

Xulosa. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini innovatsion rivojlantirish jarayoni izchil davom etmoqda. Agrar sohada amalga oshirilayotgan islohotlar ilm-fan, ishlab chiqarish va boshqaruv integratsiyasini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

Innovatsion salohiyatni oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va ilmiy ishlanmalarni amaliyotga keng tatbiq etish mamlakat agrar sektorining raqobatbardoshligini oshirishda hal qiluvchi omil bo'lib qolmoqda.

Shu bilan birga, organik ishlab chiqarish, bilimlar transferi va inson kapitalini rivojlantirish yo'nalishlarida qo'shimcha chora-tadbirlar zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6159-son Farmoni (2021). "2021-2025-yillarda qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalar tizimini rivojlantirish konsepsiyasi".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni (2022). "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi".
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6097-son Farmoni (2020). "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi".
4. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida".
5. OECD (2018). Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. OECD Publishing.
6. UNESCO Institute for Statistics (2020-2024). Science, Technology and Innovation Indicators.
7. FAO (2021). Agricultural Innovation Systems in Developing Countries.
8. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi yillik hisobotlari (2023-2024).